

9. ДСТУ 3321—96 Система конструкторської документації. Терміни та визначення основних понять. — Чинний від 01.01.97.
10. ДСТУ 2099—92 Конструкцій зварні. Розряди точності, граничні відхилення лінійних розмірів, допуски форми та розташування поверхонь. — Чинний від 01.07.94.
11. ДСТУ 2232—93 Базування та бази в машинобудуванні. Терміни та визначення. — Чинний від 01.07.94.
12. ДСТУ 2330—93 Передачі зубчасті та фрикційні Терміни та визначення. — Чинний від 01.01.95.
13. ДСТУ 2409—94 Вимірювання параметрів шорсткості. Терміни та визначення. — Чинний від 01.01.95.
14. ДСТУ 2413—94 Основні норми взаємозамінності. Шорсткість поверхні. Терміни та визначення. — Чинний від 01.01.95.
15. ДСТУ 2498—94 Основні норми взаємозамінності. Допуски форми та розташування поверхонь. Терміни та визначення. — Чинний від 01.07.95.
16. ДСТУ 2499—94 Основні норми взаємозамінності. Конуси та конічні з'єднання. Терміни та визначення. — Чинний від 01.07.95.
17. ДСТУ 2500—94 Основні норми взаємозамінності. Єдина система допусків та посадок. Терміни та визначення. Позначення і загальні норми. — Чинний від 01.07.95.
18. Кириленко А.П. Самоучитель по комп'ютерній верстці. — К.: Ирина, 2000. — 604 с.
19. О'Квін Донни. Допечатная подготовка: Руководство дизайнера: Пер. с англ. — М.: Издат. дом "Вильямс", 2001. — 590 с.
20. Янук О. Компьютерные технологии в дизайне. Логотипы, упаковка, буклеты. — СПб.: БХВ-Петербург, 2002. — 451 с. — Из содеж.: [На компакт-диске, прилагаемом к книге, представлены обучающие компьютерные курсы по программам Adobe Illustrator, Adobe Photoshop и Adobe Page Maker].

(Продовження у наступному номері)

УДК 378:02

ПОЧАТКОВА ЛАНКА ВИЩОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ОСВІТИ

Маргарита Баніна,
викладач-методист Донецького
училища культури,
асpirант Харківської державної
академії культури

Інформатизація суспільства потребує змін у професійному світогляді працівників бібліотеки, який поєднує світогляд особистості та високий професіоналізм. Останнє — якісну спеціальну підготовку та ініціативне цілеспрямоване, творче ставлення до праці. Нині актуальним завданням є розвиток у бібліотекарів відповідальності, прагнення до нових знань, новаторських якостей, спроможності бачити передові ідеї в соціальній, культурознавчій та інших сферах і використовувати їх у своїй діяльності. Зернини цих якостей повинні бути закладені в структурі та змісті професійної освіти.

Підготовка бібліотечних працівників у вищих навчальних закладах України пройшла певні етапи розвитку. В 20-ті роки була організована, в основному, курсова підготовка. У звіті Укрбюро ВЦРПС про роботу бібліотек у 1932 році відзначалося, що в Донбасі з 99 бібліотекарів лише 17 мали спеціальну підготовку, яка обмежувалась двотижневими або місячними курсами (9; 6,65). В 1935 році в Одесі, Харкові, Донецьку було відкрито бібліотечні технікуми та перетворено на бібліотечні Ніжинський, Мелітопольський, Тульчинський, Київський й Кременчуцький технікуми комуністичної освіти. Саме бібліотечні технікуми, а потім культосвітні училища довгий період були найбільш пристосованими до життя навчальними закладами в нашій країні, що готували кваліфікованих фахівців для виконання основних бібліотечних процесів. А в правилах прийому на факультеті політосвіти Харківського інституту народної освіти в 1927 році був зазначений фах “організатора бібліотечної роботи та кваліфікованого бібліотекаря” [7, с. 3]. Понад сорок років цей інститут (під різними назвами) був єдиним в Україні, який готував спеціалістів бібліотечної справи з вищою освітою.

Сьогодні система підготовки “бібліотекарів-бібліографів” об’єднує навчальні заклади різних типів і рівнів акреди-

тації. В Україні підготовку бібліотечних спеціалістів здійснюють головні вищі навчальні заклади (ВНЗ) в Києві, Харкові, Рівному та Миколаєві, а також 25 училищ (коледжів) культури (культури і мистецтв). Відповідно, підготовка фахівців здійснюється за спеціальностями “Бібліотекознавство і бібліографія” та “Бібліотечна справа” [14].

На сторінках фахових видань порушували, здебільшого, проблеми вдосконалення вищої школи, обговорювали питання про профіль підготовки випускників ВНЗ, його зміст, про спеціальності, спеціалізації, кваліфікації, про систему відповідних навчальних закладів. А от ті, що стосуються навчання бібліотечних фахівців в середніх спеціальних навчальних закладах (СНЗ), піднімають досить рідко. Першою науковою роботою, присвяченою аналізу підготовки бібліотекарів середньої кваліфікації в 60-ті роки минулого століття, була дисертація Л.Казанцевої. Вдосконалення їхньої функціональної підготовки стало предметом дисертаційного дослідження К.Воронько на початку 70-х років. З другої половини цього десятиріччя інтерес до проблеми середньої освіти почав згасати. Дискусія про шляхи перебудови бібліотечної освіти наприкінці 80-х років на сторінках періодичних видань не торкнулася проблем підготовки кадрів середньої кваліфікації [3]. В Україні дослідження з питань середньої бібліотечної школи не проводилися. Участь науковців у роботі цієї ланки освіти обмежується рецензуванням деяких навчальних матеріалів, виконанням обов’язків голів державних та членів атестаційних комісій. В 90-ті роки інтерес до досвіду роботи викладачів училищ та її узагальненню було проявлено В.Скнар [18].

Відсутність узагальнюючих праць з історії й теорії середньої бібліотечної освіти та її взаємозв’язків з вищою призвела до труднощів у вивчені досвіду підготовки кадрів, а також перешкоджає кооперації та координації праці навчальних закладів (НЗ), які готують бібліотечних працівників. Багаторічний досвід спілкування автора з викладачами вищої школи дозволяє зробити висновок, що вони недостатньо знають стан, проблеми, можливості середньої бібліотечної освіти. Представники ВНЗ відносять училища культури до системи довузівської підготовки [2, 19]. Деякі з них вважають, що завдання училищ полягає в формуванні у студентів виключно технічних навичок, а окремі, взагалі, впевнені, що в бібліотеках мають працювати спеціалісти тільки з вищою освітою. Погоджуючись, в цілому, з останньою думкою як прагненням до ідеалу, вважаємо за необхідне враховувати реальний стан справ у кадровому складі бібліотечної сфери і сучасні вимоги

до освіти та її можливостей. Специфіка середньої спеціальної освіти полягає в тому, що надання якісної технологічної підготовки вже після першого етапу навчання дозволяло фахівцям працювати на належному кваліфікованому рівні в наукових та спеціальних бібліотеках, виконуючи традиційні бібліотечні операції. Випускники успішно працюють у ЦБС. Дані отримані в ході дослідження наприкінці 80-х років минулого століття переконують, що вони були найчисленнішою групою співробітників (42 %). В “крихітних” бібліотеках, як правило багатопрофільних, поєднується інформаційна та культурно-просвітницька функції. Робота в них потребує вищої освіти але тут працювали, переважно, також випускники училищ (38 %). Майже 40 % співробітників цих бібліотек зовсім не мали спеціальної освіти [12]. Серед опитаних в 1993 р. працівників ЦБС, профспілкових бібліотек та бібліотек спеціальних навчальних закладів (СНЗ) м. Одеси вищу бібліотечну освіту мали 15 % та в ЦБС 14 %, а середню спеціальну відповідно 27 % та 19 % [3]. При цьому 66 %, а в ЦБС 67 % бібліотекарів не мали спеціальної освіти. І як наслідок — не вистачало фахових знань 40 % опитаних. Тільки 11 % опитаних бібліотекарів із середньою спеціальною освітою Донецької області бажали б одержати вищу освіту. Можна припустити, що ці співробітники продовжили б навчання, якби було створено зручні для них форми й умови. Сьогодні в бібліотеках системи Міністерства культури і мистецтв України середній показник працівників з вищою бібліотечною освітою складає тільки 33 % [17]. Найбільше їх в тих областях, де є ВНЗ бібліотечного профілю (від 30 до 50 %), в тому числі, в сільських від 10 % до 16 %. Мають місце великі розбіжності: Харківська область — 38 %, Закарпатська — 13,1 %. Середню бібліотечну освіту (СЕО) мають 51 % бібліотечних працівників України [17]. В масових бібліотеках їх нарахується 57,3 %, серед них в сільських 68,8 %. Через скорочення кадрів в 1999 році порівняно з 1998 роком показник фахівців з вищою освітою зріс на 8 %, з середньою спеціальною знизився тільки на 3 %. В ОУНБ кількість останніх на початок 1999 року становила 20,9 % [4; 17]. Прилив молодих спеціалістів складає тільки 11 % [17]. Це спричиняється тривалим терміном навчання в інституті (університеті, академії), а також малим набором студентів за держзамовленням з одного боку і малою зарплатою бібліотекарів, міграцією кадрів з вищою освітою в інші сфери, організацією навчання без прогнозованого обґрунтування тенденцій розвитку бібліотечної справи з іншого. Нездолованість попиту на бібліотечних фахівців з вищою освітою має тенденцію до збереження в майбутньому.

Доведено, що в бібліотечній діяльності професійний статус особистості в соціально-психологічному плані характеризується значною мірою початковою здатністю [9]. Так-от, бажання вчитись далі, як показують дослідження, у випускника училища, на відміну від колишнього школяра, усвідомлене [8]. 66,5 % студентів інститутів отримали спочатку середню спеціальну освіту (ССО) і прагнути поглибити її [5]. Серед 290 опитаних автором фахівців з вищою освітою, таких 49 %. Наведене свідчить, що середня бібліотечна школа, як початкова сходинка професійного навчання, довела свою придатність у формуванні бібліотеці кадрів.

У статті 42 Закону України “Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР “Про освіту” училища культури піднесені до ВНЗ першого рівня акредитації. З цього і випливає їхнє завдання — готовувати “молодших спеціалістів”, тобто таких, які на основі повної загальної освіти здобули загальнокультурну підготовку та фахові знання, мають певний досвід їхнього застосування для вирішення типових професійних завдань. А вони передбачені для провідних посад у певній галузі народного господарства. “Програма його підготовки складається з навчальних дисциплін фахового спрямування та з різних видів практичної підготовки і може включати окремі дисципліни освітньо-професійної програми підготовки бакалавра” [15].

В 90-ті роки була проведена робота по перебудові всіх напрямків діяльності училищ, насамперед організації їхнього навчального процесу. Якісне навчання забезпечує комплексне вирішення двох проблем: його змісту та трансформації через форми і методи організації. Зміст — це системно, раціонально організований масив навчальної інформації, яка повинна бути засвоєна. З 1994 року впроваджено два навчальні плани, що відбили функціональний, принципово новий, підхід до підготовки фахівців, відповідали вимогам сучасності та рекомендаціям Харківської державної академії культури (ХДАК), зокрема, відомого дослідника бібліотечної освіти В.Льганаєвої. При складанні планів були враховані загальні напрями реформування професійної освіти, спадкоємність бібліотечних процесів та послідовне їхнє вивчення, міжпредметні зв’язки. Зміст навчання подано блоками дисциплін: гуманітарних та соціально-економічних, фундаментальних професійно-орієнтованих, спеціальних, вибіркових дисциплін, дисциплін за вибором навчального закладу та практичного навчання. Введено багато нових предметів: політологія, соціологія, релігієзнавство, соціальні комунікації, етика професійної поведінки, історичне краєзнавство, основи підприємництва і менеджменту (що, на жаль, пізніше було вилучене), ін. В спеціальних предметах, які передбачають формування навичок: аналітико-синтетична обробка документів, організація інформаційно-пошукових систем в документально-інформаційних структурах (ДІС), бібліографічна діяльність в ДІС, обслуговування в ДІС, введено по два індивідуальних уроки, що сприяє детальному аналізові найважливіших тем.

На основі використання останніх досягнень теорії та практики бібліотечної справи, вивчення перспективних напрямів її розвитку провідними викладачами багатьох училищ досить оперативно були складені навчальні програми зі спеціальних дисциплін і в 1994 році видані Методичним кабінетом навчальних закладів Міністерства культури і мистецтв України. На сьогодні всі предмети мають повне методичне забезпечення. Шлях інтеграції навчання за рахунок поєднання в навчальному процесі дисциплін різних блоків загальноосвітньої професійної програми та практичної роботи в бібліотеці дозволяє студентам училищ досить активно опановувати навчальну програму. В училищі студент засвоює сукупність із змісту системи базових понять, про що свідчать результати опитування старшокурсників училищ культури, одержує навички використання професійної термінології, що сприяє формуванню професійної культури та допомагає в подальшому навчанні в галузі прикладних інформаційно-бібліотечних дисциплін.

Діяльнісний підхід до навчання забезпечує всеобщий розгляд об’єктів, процесів і результатів професійної діяльності на різних видах занять, які проходять у традиційній формі (лекції, семінарські, лабораторно-практичні) і з використанням методів активного навчання, які сьогодні посідають значне місце в роботі викладачів. На заняттях студенти аналізують і вирішують проблемні питання з практики роботи бібліотек, які викладачі пропонують, з так званого, “банку виробничих ситуацій”, обговорюють матеріали з досвіду роботи бібліотек, дискусійні публікації, тощо. Систематизація, узагальнення та контроль знань з тем бібліотечно-бібліографічного обслуговування, організації фондів, з окремих тем “Управління в ДІС”, “Професійної етики” та інших предметів здійснюється на уроках-конкурсах, аукціонах, заочних “експурсіях”, конференціях, ділових іграх. В Сумському училищі культури і мистецтв проходив навіть “урок-гуморок” з предмету “Бібліографічна діяльність в ДІС”.

Вітчизняна освітня система традиційно має тісний зв’язок з практикою бібліотечної справи. А з нею студенти знайомляться на лабораторно-практичних заняттях, частина яких проводиться безпосередньо в бібліотеках міста: по вивченю окремих видів документів, бібліографічних посібників, змісту та організації фонду тощо. Цей шлях практичного навчання існував завжди, але в останнє десятиріччя кількість таких за-

нять значно збільшилась. До того ж, склад студентських груп зменшується. Це дає викладачу змогу приділити увагу кожному студенту. А гнучкий розклад занять — забезпечити потрібну послідовність теоретичних та практичних занять. Організовується щотижнева навчальна практика. На випускному курсі студенти проходять переддипломну практику протягом чотирьох тижнів. Відомо, що чим активніше заливати студента до реальної діяльності, тим ефективніша практика. Можливо, слід повернутися до досвіду минулих років, коли студенти вже під час виробничої практики працювали разом зі своїми майбутніми колегами на виробничих процесах у бібліотеці. Трапляється, що вони й випереджали навчальну програму. Такий підхід сприяв поглибленню вмінь і навичок, виробленню самостійності у прийнятті рішень, а найголовніше студенти одержували задоволення від результатів роботи, здобували перший практичний досвід. Протягом останніх років це було проблематично з різних причин: зменшення кількості годин на навчальну практику при збільшенні кількості студентів на одну базу, вилучення з навчального плану технологічної практики. Сподіваємося, що проект наступного плану, (про нього йтиметься пізніше), де ці недоліки ліквідовано, буде затверджений.

Якщо вважати, що училища готують фахівців насамперед для масових бібліотек, то практику студенти повинні проходити саме там. Але забезпечити робочі місця для 6—8 чоловік (така кількість передбачена планом) у невеликій масовій бібліотеці проблематично. У великих містах, як, наприклад, в Донецьку, базами для проходження студентами практики стають центральні міські, обласні та бібліотеки ВНЗ, де студенти мають всі можливості відпрацьовувати певні навички, в тому числі й в роботі на АРМ. Але не всі училища знаходяться в обласних центрах, та й наукові бібліотеки мають свою специфіку, в порівнянні з масовими.

Впровадження в бібліотеках сучасних технологій стало підставою введення занять по оволодінню навичками в плани навчальної та переддипломної практики. Вміння працювати на ЕОМ сприяло тому, що найбільш підготовлених випускників Донецького училища культури (ДУК) останніх років запросили у відділи автоматизації ОУНБ та обласної бібліотеки для дітей, багатьох ВНЗ: інститутів туристичного бізнесу, штучного інтелекту, внутрішніх справ, державних національного та технічного університетів, економіки й торгівлі та ін. Але навчальних годин для якісної комп’ютерної підготовки в типовому плані мало, даються тільки “Основи інформатики” на першому курсі та декілька годин в “Технічних засобах”. Час потребує введення в типовий план предмету “Автоматизація бібліотечних процесів”, щоб студенти вчилися обліку фонду, читачів, книgovидачі, веденню електронних каталогів не тільки за рахунок предметів за вибором, як у ДУК. Тут на другому курсі засвоюють “Роботу користувача ЕСОМ”, а на третьому “Бібліотечні прикладні програми”, ініціаторами чого стали укладачі проекту навчального плану до стандарту спеціальності “Бібліотечна справа”. Слід відзначити міцну комп’ютерну базу та відповідну підготовку випускників у Кам’янечко-Подільському училищі культури та Луганському коледжі культури і мистецтв.

Робота в невеликій бібліотеці потребує досить інтегрального професійного діапазону. Наприклад, діяльність сільської бібліотеки тяжіє до релаксаційної функції. Серед опитаних селян Донецької області 59,3 % виявили інтерес до дозвіллевих масових заходів [11]. Тому в училищах читаються предмети за вибором: “Народознавство”, “Дозвіллева діяльність серед дітей і юнацтва”, “Режисура масових заходів” тощо, знання та вміння з яких використовуються під час підготовки і проведення виховних годин, заходів на практиці, на майбутній роботі. Саме наші випускники працюють організаторами масової роботи в Донецькій центральній міській бібліотеці для дітей та обласних: науковій, дитячій та юнацькій. Таким

чином, училища намагаються задовольнити попит на бібліотечні послуги, що склалися в регіоні.

Формування у студентів професійної свідомості та самосвідомості відбувається на теоретичних та практичних заняттях, під час позакласної роботи. В усіх училищах традиційними є “Дні бібліотекаря”, обов’язковий ритуал якого в ДУК — урочисте прийняття першокурсників до професійної спільноти, що відбувається на центральній вулиці Донецька перед ОУНБ. На виховній годині факультету в цей день обов’язково відбуваються змагання та конкурси. На бібліотечних відділеннях більшості училищ організовані студентські клуби. Наприклад, у Самборі — це “Бібліофіл”, у Ніжині — “Лопомани книжкових морів”, в ДУК — “Орієнтир”. На засіданнях останнього — відбуваються зустрічі з відомими “фахівцями” бібліотечної справи області, презентації книг обласних видавництв (які транслюють по обласному радіо), дні інформації, що проводить співробітник Обласної бібліотеки для дітей — член Національної спілки України, поетеса Н.Хаткіна. Гостем клубу став “головний” краснавець Донбасу М.Альтер, тут було проведено захист читацького формулару заслуженого працівника культури України Г.Голобородька, літературні вечори, дискусії, багато іншого. Такі виховні заходи систематично проводяться в училищах.

Відповідно до вимог сьогодення приділяється увага й самостійній роботі студентів над опрацюванням окремих тем і питань. Перші прийоми самостійної навчальної діяльності студенти пізнають, вивчаючи курс “Введення в спеціальність”, потім розвивають вміння за допомогою методичних рекомендацій щодо виконання окремих робіт, закріплюють їх у процесі практичного навчання та самостійного виконання робіт: складання кросвордів, графічних конспектів, написання творів (казок, легенд, детективів, ін.), що сприяє формуванню бібліографічної грамотності у дітей, розробки та проведення на заняттях дидактичних ігор, на практиці — оглядів, бібліографічних уроків, масових заходів, тощо. Методичні кабінети: зі спеціальних дисциплін, з літератури, суспільних наук, інформатики, педагогіки і психології, лабораторії: ГЗ, декоративно-художнього оформлення, машинопису й діловодства готують необхідні матеріали для проведення цікавого й змістового навчання, “Полігоном” для практичних занять, звичайно ж стас бібліотека.

Ускладнене роботу училищ недостатня загальноосвітня підготовка абітурієнтів, погано розвинені комунікативні риси характеру, недосконала матеріально-технічна база в багатьох училищах, відсутність підручників з окремих дисциплін, неможливість їхнього видання, тому що невизначеність цілей і змісту навчання в початковій ланці вищої освіти відчувається як в навчальному плані, так і навчальних програмах. Після закінчення ДУК 30—50 % випускників одразу продовжують навчання у ВНЗ.

Середня спеціальна освіта, отримана в училищі, допомагає їм в подальшому в Державному національному університеті, інститутах права та економіки, психології, менеджменту, педагогічному, на факультетах психології та журналістики Донецького інституту соціальної освіти. Відсутність пільг для навчання на денному відділенні в найближчій ХДАК призводять до того, що більшість перспективних “молодших спеціалістів” втрачаються для бібліотечної справи.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що в училищі культури як навчальній інституції протягом десятиліть склалася добра навчально-виховна школа, яку “гріх” втрачати. Потрібна тільки конкретизація вимог, що ставить бібліотечна практика до “молодшого спеціаліста” та вирішити питання про структурно-змістовну спадкоємність навчання у системі вищої школи, а також — про першочерговий прийом кращих випускників училищ та бібліотекарів-практиків з середніх спеціальних навчальних закладів у вищі. Тоді й не виникатиме проблема — про студентське поповнення вищих навчальних закладів бібліотечного профілю та його поліпшення. А пере-

ненесення у подальшому, як це прийнято у світовій практиці, уваги на заочне навчання актуалізує необхідність дистанційного навчання, до якого вже перейшло 75 % бібліотечних шкіл США [6], та можливості його впровадження спільними зусиллями ВНЗ різних рівнів. Наслідок цього — здобуття вищої освіти без суттєвого збільшення терміну навчання та відчутна економія державних коштів.

Список використаної літератури

1. Алешин П.И. Перспективное направление совершенствования подготовки высших библиотечных кадров // Науч. и техн. б-ки. — 1999. — № 4. — С. 35—41.
2. Бабич В.С., Пашикова В.С. Новий погляд на професію // Бібл. вісн. — 1993. — № 5—6. — С. 49—51.
3. Баранова А.В. Об'єкт вивчення — бібліотекар (деякі підсумки дослідження "Бібліотечка професія; сучасний стан і перспективи" в бібліотеках м. Одеси) // Соц. дослідження в б-ках: Інф.-аналіт. бюллетень. — Вип. 9. НПБ України. — К., 1994. — С. 4—8.
4. Бібліотечна Україна в цифрах: Стат. зб. (1997—1998 pp.) / М-во культури і мистецтв України НПБ України. — К., 1999. — 37 с.
5. Борисова Е.И. Выпускники библиотечной средней школы // Сов. библиотековедение. — 1992. — № 1. — С. 39—46.
6. Горбачева В.А. Формирование педагогического корпуса преподавателей библиотечно-библиографических дисциплин: История, современное состояние, перспективы совершенствования. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. — М., 1999. — 16 с.
7. Євсєєва О.І. та ін. Підготовка культосвітніх працівників у Харківському бібліотечному інституті // Учені зап. ХДБІ. — Вип. 3. — Х., 1957.
8. Зупарова Л.Б. Специальные дисциплины и непрерывное образование // Пути и перспективы развития бібл. информ. образования в России: Сб. тез. докл. науч.-практ. конф. 18 мая 1998 г. МГУК; Отд-ние МАИ; Бібл. благотвор. Фонд. — М., 1998. — С. 31—33.
9. Каптерев А.И. Методологические и теоретические основания профессионализации библиотечных специалистов: Автореф. дис. ... докт. пед. наук / МГУК. — М. — 1994.
10. Книга и книжное дело Украинской ССР: Сб. док-тов и м.-в. — 1917—1941. — К., Наук. думка, 1985. — 478 с.
11. Ладвинська А. Роль бібліотеки в житті сільського жителя: (за рез. соц. дослідження в б-ках Донецької області) // Соц. дослідження в б-ках: Інф.-аналіт. бюллетень. Вип. 23. НПБ України. — К., 1999. — С. 3—20.
12. Осипова И.П. Информационное обеспечение библиотечного дела: Состояние и проблемы (1990-гг.) // Библиотековедение. — № 6. — С. 97—110.
13. Педагогічні пошуки галузі мистецької освіти в Україні на межі третього тисячоліття: традиції, сучасність, перспективи. Зб. назв за мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (Луганськ, 4—6 квітня 2002 р.) / Ред. кол.: О.М.Мамченко (відп. ред.) та ін. — К., ДМЦНЗКМ, 2001. — С. 180—193.
14. Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР "Про освіту": Закон України // Освіта. — 1995. — № 31.
15. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України № 69 від 20 січня 1998 р.
16. Про перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у вищих навчальних закладах культури і мистецтва: Наказ М-ва культури і мистецтв України від 27.01.1999 р.
17. Савіна З.И. Професия бібліотекарь: Состояние. Требования. Испытание временем // Б-ки и ассоц. в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. Материалы конф., Т. 1. Авт. Респ. Крым, Украина, июнь 2000 г. / 5-я Междунар. конф. — М. ГПНТБ России. — 2000. — С. 376—378.
18. Скнар В.К. Цікавий експеримент чи роль на все життя?.. (контроль знань студентів бібл. від. училищ культури) // Бібл. вісн. — 1993. — № 5—6. — С. 51—54.
19. Шейко В., Кушнаренко Н.Н. Підготовка нової генерації бібліотечних фахівців: Стан та перспективи // Вісн. Кн. палати. — 1994. — № 4. — С. 19—21.

УДК 025.85: 378.018

НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ З РЕСТАВРАЦІЇ ТА КОНСЕРВАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ І АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ірина Бондаренко,
асpirант кафедри книгознавства та
фондоznавства Харківської
державної академії культури

Збереження бібліотечних і архівних матеріалів стало національною проблемою світового масштабу, однією з гострих дискусійних тем. Про це свідчать численні міжнародні конференції та програми. У цьому напрямі вже витрачено багато часу, зусиль і грошей в різних країнах світу, однак проблема залишається актуальною і невирішеною, оскільки передбачає вирішення комплексу питань технологічного і соціального характеру.

Забезпечення збереження бібліотечних та архівних фондів під силу лише професійно підготовленим кадрам, тому що консервація та реставрація являють собою високотехнологічні галузі, що базуються на глибоких знаннях щодо хімічного складу матеріалів, які використовувались при виготовленні документів (папір, шкіра, пергамен, клей, фарби), на знаннях спеціальної техніки для відновлення книжкової продукції, методів контролю за режимом її зберігання з метою протидії руйнівному впливу кислотності [1, С. 56].

Усвідомлення суспільством важливості проблеми збереження документальної пам'яті викликало в усьому світі великий попит на таких фахівців. Однак, навчальні заклади України до цього часу не готують фахівців за такими спеціальностями, як хранителі фондів, консерватори і реставратори документальних пам'яток.

Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000 — 2005 роки" (1999 р.) передбачено ряд перспективних заходів щодо підготовки таких кадрів для бібліотечної архівної галузей країни, а саме:

- створення державної системи спеціальної освіти в галузі збереження бібліотечних та архівних фондів у 2002 році, передбачається виділити на це з бюджету та позабюджетних коштів 135 тис. грн.;
- розроблення навчальних планів, програм і методичних матеріалів для підготовки хранителів фондів, реставраторів документальних пам'яток — 2002 р., виділено — 130 тис. грн.;
- організація перепідготовки бібліотекарів і працівників архівів — 2003 р., виділено 70 тис. грн.;
- організація підвищення кваліфікації провідних спеціалістів у міжнародних реставраційних центрах — 2000 — 2005 рр., виділено 50 тис. грн.;
- обмін спеціалістами із зарубіжними центрами консервації та репрографії — 2000—2005 рр., виділено 40 тис. грн. [4, С. 10].